

Eugen Drewermann

Meditáció egy béna meggyógyulásáról

(Máté 9,1-8)

Elég furcsa dolog, hogy a szá munkra legismertebb szavak nehezítik meg szá munkra en nek a tör té net nek a megértését. Hogyan függhetne össze egy más sal a bűn és a bé nu lás? A bűn és a meg bo csá tás össze füg gé se tú l sa gosan is könnyen érthető nek látszik viszont, kü lö nő sen ha ka to li kus fül le hall gat juk ezt a tör té ne tet. Ha át há g juk Is ten és az egy ház pa ran csa it, ak kor a bűn bá nat szent sé gé ben, a hi va ta li ha ta lom mal fel ru há zott pa pszá já ból el nyer jük a fel oldo zást. Ilyen egy sze rű ez. Na gyobb nyug ta lan ság gal, fő leg be te g sé ggel vagy ak ti vi tá sunk meg szü né sé vel nem szá mo lunk. Más o kat azon ban annyira fel dül és un do rít ez az egy sze rű sé g, hogy már ré g le mond tak ró la, hal la ni sem ak ar nak többé bűnről, és me galázónak tartják „a bűn bá nat szent sé gét”, ami kor is az em ber sor ban áll egy gyón ta tó szé k rá csa el ő tt, és ar ra a fér fi ra vár, aki vi gaszá val bé két teremt Isten és em ber kö zött.

Akár ho gyan van is, nem ta lá lunk el en nek a tör té net nek a lé nye gé hez, ha rög tön az zal kezd jük, ami szá munk ra is me rős. Ta lán se gít het az ol asz film ren dező, Michelangelo Antonioni, aki A vö rös si va tag c. film jé ben – tá vol min den kí sér let től, hogy a Bi bli át kom men tá lja – egy sze rű en csak meg raj zolta a nagy vá ros ban élő em ber neu rózisá nak egy faj ta por tré ját. Egy asszony bal ese tet okoz, és hir te len kí esik a meg nyug ta tó, biz tos moz za nat ok há ló já ból. Mind ez úgy tör rá, mint egy sokk.

Egy a ró pi la nat elég ah hoz, hogy olyan tettet kö vessünk el, ami lyet nem akarunk, ami ly nek a kö vet kez mé nyeit azon ban so ha töb bé nem le het jó vá ten ni. Mit jelent em ber hez mé ltó an élni, ha egy tö re dék má sod percnyi figye lmet lenség ilyen belá ta ta lanul szól be le az em beri é let be?

Ez az asszony te he tet len, fel dült és csu pa bi zo ny ta lan ság. A kis fi á ba ka pasz kodik. Sem mi más nem akar, mint mind ent helye sen ten ni. Ágya szé le re ül ve mesél neki, álomsze rű törté ne te ket egy kislány ról, aki kor mo rá nok kö zött nő fel egy tá vo li szig e ten, amely hez va la mi kor egy fe hér vi tor lá jú hajó kö ze le dik majd a lá tó ha tá ron. Egy szer csak fel fe de zi, hogy gyer me ke me rev, meg bé nult.

A kis fiú alig ha nem meg é rez te any ja szor gá sát, még pe di ga zis ge re iig ha tó an, és fi zi kai áll a pot tó vál to ztat va át vet te azt. Ő „re a gál ta le” any ja lel ki bé na sá gát, his zen any ja már nem mert egyet len ön ál ló lé pést sem meg ten ni, nem mert ma ga dön ten ni, nem volt ké pes sem mi lyen szemé lyes el ha tá ro zás ra. A gy e rek szá má ra fé le me tes sé vált a vi lág, már csak szo ron gást kel tett ben ne.

Ho gyan le het meg sza badí ta ni az em be re ket a hi bá iktól vá ló fé le lem től? Ez a kér dés. Sok kal könnyebb azt mon da ni: „Kelj föl, és mozogj!”, mint nagy erő fe szí té sek árán el jut ni a fé le lem, a bi zo ny ta lan ság, a moz gást sza bá lyo zó ide gek tel je sz tráj k já nak fé sz ké hez. Ezen a pon ton fel te he tő en egy ál ta lán nem lenne sza bad bűnről be szél nünk, ha való di pár be széd be aka runk ke rül ni „a vö rös si va tag ban” botorká ló asszony al. Ös ze tar tást ke re s ve be le pré se lődik más em beri cso portok ba. Orgi ákat ül nek, vic ce lőd nek, elká bí tják ma gu kat az éjsz a ká ban, és meg pró bál ják lét re hoz ni azt a me leg sé get, amely – mi vel már tel je sen át fa gy tak – töb bé nem lé te zik.

De mi lenne, ha en nek az asszony nak az é le te be most be lép ne va la ki, aki fel fog ná, mi töl sze n ved, és kö rül be lül ezt mon da ná neki: „Nem kell többé fé lned at tól, hogy bűnössé vál hatsz. Hoz zánk, em be rek hez hoz zát ar to zik, hogy fé le lem tes dol gok törté ne het nek velünk, azon ban az a leg fé lel met e se bb, ha fé lel münk ben, hogy va la mit ros szul te szünk, a vé g én már egy ál ta lán nem te szünk sem mit. A hi bák hoz zát ar to znak az é let hez, min den hi ba szor on gást eli elu ta sítá sa az é let vé gét je len tené. Ez olyan igaz

ságtalanság, amellyel magadat és a kör nye ze te de te gy ar ánt sú jtod. Hi bá id mi att nem vagy ros szabb, í té le te re vagy büntetés re mé ltó bb em ber, ha nem mon dom ne ked, van meg bo csá tás, és sza bad hin ned ben ne. És ezért lé te zel te is olyan em ber ké nt, aki té ved het és hi báz hat. Sza bad ilyen nek len ned, bi zo nyos ér te lem ben ilyen nek kell is len ned, mert sok kal több vagy, mint csu pán a hi bá id ös zes sé ge. Meg kell pró bál nod elfor dít a ni a tek in te te det annak a sokk nak a sza ka dé kától, amely be be le pillan tot tál. Tu dom, min den éjsz aka azt látod, hogy egy gör ge te g lej tő n mász ol föl fe lé, de lá ba id alól ki csú sznak a kö vek, és minél job ban ka pál ózol, annál in kább sü llyedsz; ilyen li dérces ál ma id van nak. De lé te zik egy kéz ott fenn, amely fel húz té ged. Ezért azt mon dom ne ked, gyer me kem, kezd még egy szer el ő ről, sze rezz vissza va la mit azok nak a na pok nak az ár ta tlan sá gá ból, ami kor még nem kö vet elték meg töl led, hogy tö ké le tes lé gy, és min den pillan at ban fe le lő sé get váll alj mind azért, ami kö rü löt ted és ál ta lad tör té ne het. Ala pozz meg új ra va la mi oly at az é le te den, mint a gond ta lan já ték, mint va la mi egy ez mé ny kí sér let és té ve dés kö zött. Más ké pp so sem jut hatsz el ő re, csak az zal a bi za lom mal, hogy sza bad tanu lnod a hi bá id ből, és hogy ha

rosszul tettél valamit, megbocsáttatik neked.”

Per sze meg lehet kérdezni: Hogyan jutnak el emberek odáig, hogy effajta bűn-ésbűntetés félelembe zuhannak, ekkora perfekcionizmusba, amely már nem engedélyez nekik semmilyen önálló mozgást? A bénultság formái végtelenek. Kívülről nézve éppen az tűnhet szorgalmasnak, deréknek és normálisnak, akit mintegy láthatatlan kötelek húznak, láthatatlan hordágyon szállítanak ide-oda, bármely tetszőleges pontra. Vannak olyanok, akik csak ott bukkanak fel, ahol az ember szeretné, és akkor ott vannak. Látszólag ellenállás- és sürdásmentesen mozognak, éppen csak: nem belülről fakadóan élnek. Nem merészkednek egyetlen önálló gondolatig sem. Úgy léteznek, hogy mindig csak azt tartják szem előtt, mit kívának tőlük mások.

Legtöbbször nem kell sok fantázia annak elképzeléséhez, hogy a kelleltt élniük ezeknek az aktív vagy passzív bénultságú embereknek gyermekkorukban. Talán minden hibájuk halálosnak számtá volt. Elég, hogy egy gyerek ne tudja, tulajdonképpen miért bűntetik meg, már csak nagy sze mekkel fog me rendni arra, mi kor fe nye ge ti a következő büntetés, és nem tudja meg vá la szol ni ezt a kér dést. Mi más ma rad hát szá má ra, mint hogy mi mőzaszerű finomsággal belesimuljon a harag és a szidás minden szelébe, csak hogy megelőzze a vihar kitörését. Az ilyen gyerek többé semmit sem tesz rosszul, a jóakarát szobra lesz. És mi minden re lesz az tán szükség, amíg egy ilyen gyerek, miután felnőtté vált, érett emberként megtalálja saját egzisztenciáját?

Itt an nak az elv nek a kér dé se fo rog kockán, hogyan kell az emberekkel bántani, és mi él te ti az em be re ket Va ló igaz, amit Jézus mond itt: Az ember emberként él, ez az alap, és amit rosszul tesz, az másodlagos, az a megbocsátás és a kegyelem hatálya alá tar to zik. Az a dön tő, hogy az ember nek szá bad em berként léteznie. Ez minden fajta vallás minden fajta bibliamolyaiból bosszúságot vált ki. Mert ez zel szem ben áll egy tő ké le tesen más fajta, heterogén, ellentétes elv: Az em ber a jog alap ján áll va jo gosult élni; ha be li lesz ke dik a vallás és a tár sa da lom le fek te tett jog rend jébe, ak kor szá bad él nie, ha vi szont át há gja azt, akkor elj átsza az élethez va ló jo gát, s az ál lam, az egy ház és a társadalom amatör vé nyen ki vü li ként ke ze li őt, aki vé sa ját tet tei ré vén lett. Ezen elv ér tel mé ben sen ki sem ru ház hat ja fel ön ma gát az élet jo gá val, azt Isten, az egyház vagy a társadalmi szerződés kölcsönzi neki. Az ember

önmagában nulla, mielőtt meg nem mondják ne ki: Iga zad van, ha és mert egy vagy közülünk. Ezen örködnek ök, a minden rendű és rangú írástudók, teológusok, ügyvédek, és ök majd el dön tik, mi kor szá mít egy ember meg fe lő nek, és mi kor rossz nak. Ez a tét.

Jé zus fel akar men te ni egy em bert a bé na ság és a fé le lem alól. Ez is ten ká rom lás! Ez ki hív ja Is ten min den ha tó ságát! Ha ez helyes, akkor nem létezik többé az az Isten, akit jogszabályok közé lehet szorítani. Itt életre ha lál ra szol a dön tés, csak hogy Jé zus szá má ra nem úgy ve tő dik fel, mint az emberek megsemmisítésének kér dese: „Nos, urak, miért gondoltok rosszat?” Az emberek csak azt gondolják, amire megtanították őket. Egyáltalán semmi mást nem tudnak, mint ami évszázadok tekintélyi hagyományából eredően a fejükben van, csupa kegyes mondás, tantétel, az egész élet ele ve va ló is me re te. És pon to san ez a rossz, pon to san ez ká ro mol ja Is tent, vé li Jé zus: az, hogy az ember nek tő bé ninc s bá tor sá ga meg néz ni, mi van a szem e előtt, hiszen már tudja, mi van rendjén, és mi nincs, és ezért mi nek kell úgy ma rad ni, aho gyan van. In kább a bé na ság, in kább a nyu ga lom, mint hogy az tán itt szá bad ság le gyen, ön ál ló ság és bá tor ság a lé te zés hez. De Jé zus ezt tes te sí tet te meg, és ezt akar ta. Ez volt az ő igazi csodája.

És mi lett be lő le szá munk ra az egy ház ban? Könny e den ke zel he tő szent sé get csi nál tunk a cso dá ból. A ka to li kus egyházban 450 évvel ezelőtt el szá lasz tot tuk azt az esélyt, ame lyet a reformáció egy fajta népfelkeléssel Eu ró pa szer te rá nk akart kényszerí te ni. Azt akar ta, hogy az em be rek köz vet len kap csolat ban áll janak Isten nel, és ne legyenek hozzákötve egy osz tály hoz, amely től füg ge nek. Pon to san eb ben áll a lé lek meg bé ní tá sa, az Is ten be ve tett bi za lom mal üz ött fon dor lat, mond ták a re formá ció te o ló gusai. És valóban akkorát tévedtek? A ka to li kus egyház idősebb nemzedéke sa jnál ko zik, hogy a fi a ta labb nem ze dék már nem ta lál el a gyón ta tó szé khez. A fi a ta lok nak ele gük van ab ból, hogy min den négy hét ben föl mond ja nak va la mi lyen mon dó kát, ami re egy másik mondást kapnak válaszul, amely az tán dönt mennyről és po kol ról, életről és halálról. Komédia ez, fel te he tő en min dig is az volt, de ta lán nem mindig olyan nyilvánvalóan, mint ma.

De az tán – ol vas suk –, a tő meg cso dál ko zik, mi cso da ha ta lom ada tott az embereknek arra, hogy bűnüket bocsássanak meg. Ez nem a hívők egy csoportjának hivatali hatalommal fel

ruházott rétegére vonatkozik, hanem minden férfi, minden nő ké pessé gére, és ez valami csodálatos. Képzeljük csak el, hogy egészen addig élnek ezzel a bűnbocsátó képességünkkel, amíg fel nem oldódna a másikban a bénultság, a fáradság, a bele tő rő dés, a reménytelenség, a fojtogató fé le lem. Hi szen a „Meg bo csá tok ne ked!” sem mi kép pen sem je len ti azt: „Min dent jó nak ta lá lok, amit csi nálsz, el fo ga dom, és épp úgy he lyes nek te kin tem, mint te.” A „Meg bocsá tok ne ked!” ebben az értelemben csak azt jelentheti például: „Tulajdonképpen a leghevesebb ellenállásba ütközik ben nem, amit csi nálsz vagy amit épp ben mon dasz, s ú lyos prob lé má lá tok ben ne szá mod ra és a ma gam szá má ra is, egy ál ta lán nem ér tek egyet ve le, de mon dom ne ked, épp ezért sze ret ném meg ér te ni, ho gyan ju tot tál el ide. Ma gya rázd meg ne kem, mi lap pang itt a mé ly ben! Mit él tél át, hogy így lá tod a dol go kat? Sze ret ném meg ér te ni azt a va lamit, mert szívemen visellek, nem hagyom, hogy eb be be le buk jál.”

A legnagyobb művészet ebben az, ha rá tudjuk vezetni a másikat arra, hogy vé gül ne le gyen szük sé ge sem mi lyen idegen tekintélyre ahhoz, hogy visszanyerje saját életének helyes sé gé be ve tett bi za l má t. A meg bocsátás egész művészetének az a lé nye ge, hogy valaki meg ér zi: az ő szá bad sá gá ban áll, hogy megbocsásson önmagával, szabad egyetértéssel önmagával, joga van a maga gyakran kusza életrajzához, mindazokhoz a következményekhez, amelyek ebből az élet rajz ból adó dnak, azok hoz a fá radsá gos utak hoz, amelyeken kis za badul hat a bonyo dal makkól, de mind ez zel nincs egye dü l. Ez a cso dá la tos kö ztünk, em be rek kö zött. Jé zus szemében ez volt a próbája annak, tény le ge sen men nyi re vesszük ko moly an Is tent: Hogy még min dig ké szek va gyunk-e az írá s tu dók mód já ra ele ve adott mércével mérni és ítélni, vagy pe dig haj lan dó ak va gyunk el fo gad ni a tel je sség gel meg ma gyaráz ha tat lant, egy má sik em ber szá bad sá gá nak elő re nem látható következményeit, azt, hogy kivirul a szeretete, hogy bíz ni fog önmagában; hogy át fog juk érez ni, ár ta la nok va gyunk ab ban, hogy fér fi nak vagy nő nek szü let tünk, hogy saját gondolataink vannak, talán istenkáromló gondolatok, talán lázító gondolatok, amelyek el térnek minden öröklött felfogástól – le gyen akár hogy is. És haj lan dó ak va gyunk-e elfogadni azt is, hogy Isten sze mé ben – aki azt sze ret né, hogy le gyünk – az egész emberi élet nem más, mint hogy van bátorságunk, és elő re nézünk.

Forrás: Taten der Liebe, 1995, 25-30.